

Conrado Hübner Mendes

CONSTITUTIONAL COURTS AND DELIBERATIVE DEMOCRACY Oxford University Press, 2013., pp. 249

U knjizi „Constitutional courts and deliberative democracy“ autor prof. Conrado Hübner Mendes, profesor ustavnoga prava na University of Sao Paulo, u Brazilu, obrađuje odnos između deliberativne demokracije i ustavnih sudova u ustavnodemokratskim državama koje poznaju ove instrumente unutar svog političkog uređenja. Djelo sadrži ukupno 249 stranica i objavljeno je 2013. godine u izdanju Oxford University Pressa.

Na početku knjige nalaze se Zahvale autora (str. vii-viii), potom slijedi Sadržaj (str. ix-x) te Uvod (str. 1-11). Središnji dio knjige sastoji se od sljedećih poglavlja: 1. „*Political Deliberation and Collective Decision-making*“ (str. 12-52), 2. „*Political Deliberation and Legal Decision-making*“ (str. 53-71), 3. „*Political Deliberation and Constitutional Review*“ (str. 72-100), 4. „*Deliberative Performance of Constitutional Courts*“ (str. 101-121), 5. „*The Ethics of Political Deliberation*“ (str. 122-141), 6. „*Institutional Design: Augmenting Deliberative Potential*“ (str. 142-175), 7. „*The Legal Backdrop of Constitutional Scrutiny*“ (str. 176-195), 8. „*The Political Circumstances of Political Scrutiny*“ (str. 196-219) i 9. „*Concluding Remarks*“ (str. 220-227). Na zadnjim su stranicama Popis literature (str. 229-246) i Index pojmova (str. 247-249). U nastavku teksta izložit ćemo u nekoliko rečenica najvažnije odrednice središnjih poglavlja knjige.

U prvom poglavlju *Political Deliberation and Collective Decision-making* autor iznosi definiciju deliberativne politike kao i njezine prednosti te okolnosti u kojima je ovakva praksa poželjna i primjenjiva, što, naravno, ovisi o uvjetima koje donose konkretno vrijeme i mjesto.

Drugo poglavlje *Political Deliberation and Legal Decision-making* iznosi zaključke autora o tome kako većina pravnih škola usvaja gledište o deliberativnoj prirodi samog pravnog rasuđivanja. Nadalje ističe kako se ta međupovezanost očrtava na institucionalnom planu u vidu presuda što ih donose kolegijalna tijela.

Treće poglavlje *Political Deliberation and Constitutional Review* sadrži razmatranje o prirodi ustavne revizije, smještajući ovaj proces na sredinu između dvije granične točke na linearnoj osi vremenskog kontinuuma pravnoga djelovanja, tj. između stvaranja zakona i njegove primjene, a potom autor iznosi argumente koji ustavni sud označavaju kao jedan vid deliberativnog foruma, ali istovremeno uviđa i nedostatke takve argumentacije.

U sljedeća dva poglavlja, četvrtom i petom po redu, *Deliberative Performance of Constitutional Courts* i *The Ethics of Political Deliberation* autor obrazlaže svoja razmišljanja o temeljnom značenju deliberativnog djelovanja ustavnog sudstva na način da najprije razlaže postupak ustavnosudskog djelovanja na pojedine faze, a potom iznosi koje su zadaće, vrijednosti i ciljevi svake od tih pojedinih faza.

U šestome poglavlju *Institutional Design: Augmenting Deliberative Potential* prof. Mendes objašnjava koji to institucionalni mehanizmi olakšavaju i potiču deliberativni postupak unutar ustavnog sudstva, ističući kako nijedan od takvih mehanizama ne može sam po sebi proizvesti deliberativno djelovanje, ali svakako može djelovati poticajno i ohrabrujuće.

Iduća dva poglavlja, sedmo i osmo, *The Legal Backdrop of Constitutional Scrutiny* i *The Political Circumstances of Political Scrutiny* donose okvire unutar kojih deliberativno postupanje ustavnog sudstva u postupku ustavne revizije zauzima svoje mjesto. Autor napominje kako ovaj postupak ima svoje pravno ishodište, ali da isto tako ne smijemo zaboraviti ni političke aspekte ovakvog postupanja. Stoga, ustavni suci u svome djelovanju moraju podjednaku pozornost pokloniti kako pravnoj tako i političkoj naravi povjerenih im zadaća. U skladu s time, autor zaključuje kako su razboritost i hrabrost temeljne vrline koje moraju odlikovati ustavni sud budući da one mogu na najoptimalniji način animirati deliberativno djelovanje ove institucije.

Završno, deveto po redu poglavlje *Concluding Remarks* donosi zaključna razmišljanja autora o problematici koja je obuhvaćena ovim naslovom.

Knjiga prof. Mendesa svakako predstavlja vrijedan doprinos modernim promišljanjima o ulozi i značaju ustavnog sudstva te o njegovoj ulozi unutar suvremenih ustavno-demokratskih država. Stoga je ovo djelo svakako nezaobilazno štivo u biblioteci svih onih koji su zainteresirani za razumijevanje ustavnopolitičkih procesa u onim državama, ali ne samo isključivo u njima, na području kojih ustavno sudstvo zauzima značajnu poziciju u pravno-političkom sustavu.

Vedran Zlatić, mag. iur.